

INTERVENSI PENGURUSAN BERAT BADAN

Kementerian Kesihatan Malaysia

GARIS PANDUAN PELAKSANAAN

ISBN:978-967-2173-38-0

HAKCIPTA TERPELIHARA

Semua hak terpelihara. Tiada mana-mana bahagian daripada penerbitan ini boleh diterbitkan semula atau disimpan di dalam bentuk yang boleh diperolehi semula atau disiarkan dalam sebarang bentuk dengan apa juga cara-cara elektronik, mekanikal, fotokopi, rakaman dan/atau sebaliknya tanpa mendapat izin daripada Kementerian Kesihatan Malaysia.

2018

**DITERBITKAN OLEH
BAHAGIAN PENDIDIKAN KESIHATAN**

KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA,
ARAS 1-3, BLOK E10, KOMPLEKS E,
KOMPLEKS PENTADBIRAN KERAJAAN
PERSEKUTUAN, 62590 PUTRAJAYA.

T +603 8883 4562 F +603 8888 6200
E infosihat@moh.gov.my

www.infosihat.gov.my

Hakcipta © 2018 oleh Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM)

ISI KANDUNGAN

GARIS PANDUAN PELAKSANAAN

BIL.	PERKARA	MUKASURAT
1.1	PENGENALAN	1
1.2	KRITERIA PELAKSANAAN	1
1.3	OBJEKTIF	2
1.4	INDIKATOR	2
1.5	KRITERIA <i>DROP OUT</i>	3
1.6	PEMILIHAN PESERTA	3
1.7	CARTA ALIR SARINGAN KESIHATAN DAN UJIAN KECERGASAN PROGRAM IFitEr	4
1.8	SARINGAN KESIHATAN	5
1.9	KONSEP PELAKSANAAN	6
1.10	FASA PELAKSANAAN PROGRAM IFitEr	8
1.11	PAKAR RUJUK AKTIVITI FIZIKAL	10
1.12	PANEL PENYUMBANG	10

1. GARIS PANDUAN PELAKSANAAN PROGRAM IFitEr

1.1 PENGENALAN

Program *I Fit and Eat Right* (IFitEr) adalah penjenamaan baru bagi intervensi pengurusan berat badan di Pusat Promosi Kesihatan Komuniti (PPKK) dan setting komuniti. Program IFitEr merupakan satu inisiatif Kementerian Kesihatan Malaysia untuk membantu masyarakat yang menghadapi masalah berat badan berlebihan dan obesiti. Di samping itu, program ini menggalakkan penglibatan komuniti dalam intervensi pengurusan berat badan dan meneruskan amalan cara hidup sihat.

1.2 KRITERIA PELAKSANAAN

1.2.1 Tempoh intervensi adalah selama 6 bulan

1.2.2 Modul terlibat :

- i. Garis Panduan Pelaksanaan
- ii. Saringan Kesihatan dan Ujian Kecergasan
- iii. Modifikasi Tingkahlaku
- iv. Pelan Latihan Senaman
- v. Pelan Pemakanan
- vi. *MyLogBook*
- vii. *MyTools*

1.3 OBJEKTIF

- 1.3.1 Sekurang-kurangnya 60% peserta kekal hingga ke akhir intervensi
- 1.3.2 Sekurang-kurangnya 70% peserta kekal hingga ke akhir intervensi dapat meningkatkan tahap kecergasan
- 1.3.3 Sekurang-kurangnya 70% peserta berjaya menurunkan berat badan di akhir intervensi
- 1.3.4 Sekurang-kurangnya 10% peserta berjaya menurunkan sebanyak 10% berat badan daripada berat badan asal

1.4 INDIKATOR

- 1.4.1 Sekurang-kurangnya 60% peserta kekal hingga ke akhir intervensi

$$\frac{\text{Jumlah keseluruhan peserta berdaftar} - \text{Jumlah peserta } \textit{drop out}}{\text{Jumlah keseluruhan peserta berdaftar}} \times 100$$

- 1.4.2 Sekurang-kurangnya 70% peserta kekal hingga ke akhir intervensi dapat meningkatkan tahap kecergasan

$$\frac{\text{Jumlah peserta kekal hingga ke akhir intervensi dan berjaya meningkatkan keempat-empat keputusan ujian kecergasan}}{\text{Jumlah keseluruhan peserta kekal hingga ke akhir intervensi}} \times 100$$

- 1.4.3 Sekurang-kurangnya 70% peserta berjaya menurunkan berat badan di akhir intervensi

$$\frac{\text{Jumlah peserta kekal hingga ke akhir intervensi dan berjaya menurunkan berat badan}}{\text{Jumlah keseluruhan peserta kekal hingga ke akhir intervensi}} \times 100$$

- 1.4.4 Sekurang-kurangnya 10% peserta berjaya menurunkan sekurang- kurangnya 10% berat badan daripada berat badan asal

$$\frac{\text{Jumlah peserta kekal hingga ke akhir intervensi dan berjaya menurunkan sekurang-kurangnya 10% berat badan daripada berat badan asal}}{\text{Jumlah keseluruhan peserta kekal hingga ke akhir intervensi}} \times 100$$

1.5 KRITERIA *DROP OUT*

- 1.5.1 Peserta yang mempunyai kehadiran kurang daripada 60% sepanjang 3 bulan pertama intervensi akan digugurkan daripada program IFitEr

1.6 PEMILIHAN PESERTA

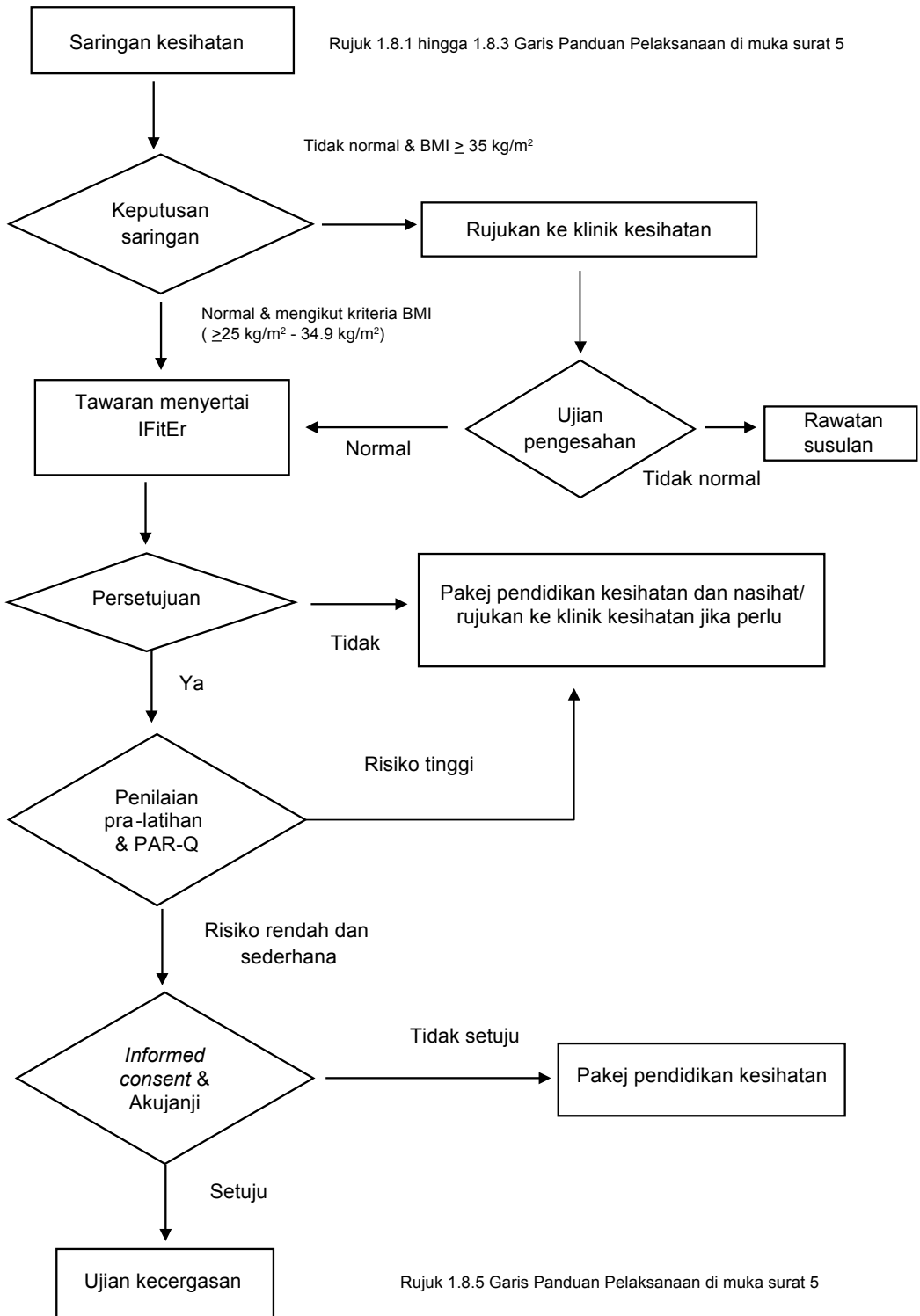
1.6.1 Kriteria penerimaan:

- i. Peserta berusia ≥ 18 tahun dan mempunyai Indeks Jisim Tubuh (IJT) atau *Body Mass Index* (BMI) ≥ 25 kg/m² - 34.9 kg/m²
- ii. Bersetuju dan berminat menyertai intervensi
- iii. Tidak mempunyai sebarang masalah kesihatan kronik contohnya penyakit jantung, diabetes, hipertensi dan lain-lain

1.6.2 Kriteria penolakan:

- i. Mempunyai faktor risiko tinggi untuk penyakit koronari arteri (CAD), pulmonari dan sindrom metabolik
- ii. Mengandung
- iii. Mempunyai kecacatan kekal yang boleh mengganggu pergerakan

1.7 Carta Alir Saringan Kesehatan dan Ujian Kecergasan Program IFitEr

1.8 SARINGAN KESIHATAN DAN UJIAN KECERGASAN

1.8.1 Saringan penyakit

- i. Sejarah penyakit sendiri dan keluarga
- ii. Tekanan darah
- iii. Paras gula dalam darah

1.8.2 Saringan tambahan (pilihan)

- i. Paras kolesterol dalam darah

1.8.3 Saringan antropometri

- i. Indeks jisim tubuh
- ii. Peratusan lemak badan
- iii. Ukurlilit pinggang

1.8.4 Penilaian pra-latihan

- i. Penilaian pra-latihan
- ii. PAR-Q

1.8.5 Ujian kecergasan

- i. Ujian lari ulang alik
- ii. Ujian bangkit tubi tujuh (7) tahap
- iii. Ujian tekan tubi satu (1) minit
- iv. Ujian duduk dan jangkau

1.9 KONSEP PELAKSANAAN:

1.9.1 Kumpulan Pelaksana:

- i. Penyelaras IFitEr (Pegawai Pendidikan Kesihatan/
Pegawai Perubatan/Jururawat/Paramedik/Penolong
Pegawai Kesihatan Persekitaran (PPKP)
- ii. Pegawai Sains Pemakanan
- iii. Pegawai Pendidikan Kesihatan
- iv. Instruktur IFitEr
- v. Sukarelawan

1.9.2 Peranan Pegawai Teknikal

- i. Penyelaras
  - Menyelaraskan perancangan dan pengisian aktiviti seperti penyediaan tempat, jemputan penceramah dan pengurusan perbelanjaan
  - Mengadakan taklimat pelaksanaan
  - Memastikan pelan pelaksanaan intervensi dilaksanakan mengikut perancangan
  - Menyelaraskan sesi saringan kesihatan dan penilaian
  - Menyediakan laporan
- ii. Pegawai Pendidikan Kesihatan
  - Mengendalikan taklimat kesediaan dan kontrak modifikasi tingkahlaku peserta
  - Mengendalikan sesi ATK (Analisa Tingkahlaku Kesihatan) berdasarkan keperluan peserta
  - Menjalankan saringan kemajuan perubahan tingkahlaku kepada peserta melibatkan *motivational interviewing & mental imagery* berdasarkan keperluan peserta

iii. Pegawai Sains Pemakanan

- Menyampaikan ceramah modul pelan pemakanan kepada peserta
- Menjalankan sesi Runding Cara Pemakanan (RCP) secara berkumpulan kepada peserta program
- Melatih penggunaan aplikasi MyNutri : MyNutri Diari 2 kepada peserta
- Memastikan peserta merekod pengambilan makanan harian dalam aplikasi tersebut

iv. Instruktur IFitEr

- Mengendalikan pelan senaman sepanjang intervensi dijalankan mengikut jadual
- Memastikan peserta mencatat setiap aktiviti senaman di dalam *log book* untuk tujuan pemantauan
- Mengenalpasti peserta yang tidak hadir intervensi buat pertama kali dan menghubungi peserta untuk tujuan penjelasan. Sekiranya peserta tidak hadir 2 kali berturut-turut, perlu memaklumkan kepada Pegawai Pendidikan Kesihatan
- Mengendalikan ujian kecergasan untuk menilai tahap kecergasan peserta
- Memantau tahap pencapaian tier BookDoc
- Menjalankan kajian *pre & post* amalan pemakanan

v. Sukarelawan

- Mengenalpasti peserta yang berminat dan memenuhi kriteria pemilihan
- Menyokong dan membantu mewujudkan pelan tindakan Program IFitEr
- Membantu memantau perkembangan dan keberkesanan pelaksanaan Program IFitEr

1.10 FASA PELAKSANAAN PROGRAM IFitEr

SESI/MINGGU	PELAN AKTIVITI	TANGGUNGJAWAB
Saringan kesihatan	<p>Saringan penyakit</p> <ol style="list-style-type: none"> Sejarah penyakit sendiri dan keluarga Tekanan darah Paras gula dalam darah <p>Saringan tambahan (pilihan)</p> <ol style="list-style-type: none"> Paras kolesterol dalam darah <p>Saringan antropometri</p> <ol style="list-style-type: none"> Indeks jisim tubuh Peratusan lemak badan Ukurlilit pinggang 	Penyelaras IFitEr
Penilaian pra-latihan	<p>Penilaian pra-latihan</p> <ol style="list-style-type: none"> Penilaian pra-latihan PAR-Q 	Penyelaras IFitEr
Minggu 0	<ol style="list-style-type: none"> Sesi orientasi Akujanji <i>Consent form</i> <ol style="list-style-type: none"> Taklimat pelaksanaan intervensi kesediaan tingkahlaku Borang kontrak tingkahlaku <p>Pelan pemakanan</p> <ol style="list-style-type: none"> Pelan senaman <i>MyLogBook</i> Ujian kecergasan Pencapaian tier BookDoc Pre-test penilaian amalan pemakanan 	<p>Penyelaras IFitEr</p> <p>HEO</p> <p>PSP</p> <p>Instruktur IFitEr</p>
Minggu 1-10	<ol style="list-style-type: none"> <i>MyLogBook</i> Latihan bersama jurulatih 	Instruktur IFitEr

Minggu 5	Analisa Tingkahlaku Kesehatan (ATK) Runding Cara Pemakanan (RCP) berkumpul	HEO PSP
Minggu 11	Penilaian Awal Taklimat akhir Analisa Tingkahlaku Kesehatan (ATK) Runding Cara Pemakanan (RCP) berkumpul a. Ujian kecergasan b. Pencapaian tier BookDoc	Penyelaras IFitEr HEO PSP Instruktur IFitEr
Penilaian	Penilaian a. Tekanan darah b. Paras gula dalam darah c. Paras kolesterol dalam darah d. Indeks jisim tubuh e. Berat badan f. Peratusan lemak badan g. Ukurlilit pinggang h. Ujian kecergasan i. Bilangan latihan tanpa jurulatih j. Pencapaian tier BookDoc	Penyelaras IFitEr & Instruktur IFitEr
Minggu 12-23	Latihan bersendirian <i>Progress Review</i> (M16, 20 & 23)	Peserta Instruktur IFitEr
Minggu 24	a. Penilaian b. Sesi maklumbalas a. Ujian kecergasan b. Pencapaian tier Bookdoc c. <i>Post-test</i> penilaian amalan pemakanan	Penyelaras IFitEr Instruktur IFitEr

1.11 PAKAR RUJUK AKTIVITI FIZIKAL

1. Prof. Madya Zulkifli Bin Abd Kadir
Fakulti Sains Sukan dan Rekreasi
Universiti Teknologi MARA Shah Alam
2. Dr. Hashbullah Bin Ismail
Fakulti Sains Sukan dan Rekreasi
Universiti Teknologi MARA Shah Alam
3. YM. Dr. Raja Mohamed Firhad Bin Raja Azidin
Fakulti Sains Sukan dan Rekreasi
Universiti Teknologi MARA Shah Alam
4. Dr. Hosni Bin Hasan
Fakulti Sains Sukan dan Rekreasi
Universiti Teknologi MARA Shah Alam

1.12 PANEL PENYUMBANG

1. Pn. Suraiya Syed Mohamed
Pengarah
Bahagian Pendidikan Kesihatan
2. Dr. Hj. Amirullah Bin Mohd Arshad
Timbalan Pengarah Kesihatan Awam
Jabatan Kesihatan Negeri Melaka
3. Dr. Rosnah Binti Ramly
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Kawalan Penyakit
4. En. Nazli Suhardi Bin Ibrahim
Timbalan Pengarah
Bahagian Pemakanan
5. Datin Dr. Sarina Binti Shuib
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Kawalan Penyakit

6. Dr. Noraliza Binti Noordin Merican
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
7. Pn. Vanitha A/P Subramaniam
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pendidikan Kesihatan
8. Pn. Nurul Huda binti Ibrahim
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
9. Pn. Jamilah Binti Ahmad
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Jabatan Kesihatan Negeri Melaka
10. Pn. Siti Shuhailah Binti Shaikh Abdul Rahim
Ketua Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pemakanan
11. Pn. Nurhidayatun Fadillah binti Mohd Nor
Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Pendidikan Kesihatan
12. Dr. Affendi Bin Isa
Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Pendidikan Kesihatan
13. Dr. Hartini Binti Mohamad Ridzuan
Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Pembangunan Kesihatan Keluarga
14. En. Nagoor Meera Bin Abdullah
Universiti Teknologi MARA Shah Alam
15. Prof. Madya Dr. Wee Lei Hum
Universiti Kebangsaan Malaysia
16. Prof. Madya Dr. Rosnah Sutan
Universiti Kebangsaan Malaysia

17. Pn. Fatimah Zurina Binti Mohamad
Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Pemakanan
18. Pn. Gowry A/P Narayanan
Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Kejururawatan
19. Dr. Shiehafiel Fieqri Bin Hussin
Ketua Penolong Pengarah
Bahagian Kawalan Penyakit
20. Dr. Mohd Fauzi Bin Safri
Pegawai Perubatan
Klinik Kesihatan Ijok, Selangor
21. Cik Inin Roslyza binti Rusli
Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pendidikan Kesihatan
22. En. Mohd Hairmanshah bin Mohd Shah
Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pendidikan Kesihatan
23. Pn. Ervinna Marie Donny
Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pendidikan Kesihatan
24. Pn. Nur Liana Binti Abdul Latiff
Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Pemakanan
25. Pn. Nor Faizadatul Ain Binti Ab Wahid
Penolong Pengarah
Lembaga Promosi Kesihatan Malaysia (MySihat)
26. En. Mohd Yuznir Bin Mohd Yunus
Penolong Pengarah
Lembaga Promosi Kesihatan Malaysia (MySihat)

27. Pn. Roselina binti Mokhtar
Pegawai Pendidikan Kesihatan
Pejabat Kesihatan Daerah Hulu Langat
28. Puan Nadhilah Binti Mahmud
Pegawai Penyelidik
Bahagian Kawalan Penyakit
29. Pn. Noormahman Hashim
Penolong Pengarah
Lembaga Promosi Kesihatan Malaysia
30. Pn. Nazirah Gulam Mohamed
Pegawai Pendidikan Kesihatan
Hospital Seberang Jaya, Pulau Pinang
31. En. Mohd Haazik Bin Mohamed
Penolong Pengarah
Bahagian Pendidikan Kesihatan
32. En. Mohd Azemir bin Mustafa
Penolong Pengarah
Bahagian Pendidikan Kesihatan
33. En. Mohammad Khairul Amir Bin Rosli
Pereka Grafik
Bahagian Pendidikan Kesihatan

KEMENTERIAN KESIHATAN
MALAYSIA

Diterbitkan oleh:

Bahagian Pendidikan Kesihatan
Kementerian Kesihatan Malaysia